א) א הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין במתנה אחת ינתנו במתנה אחת (מהן) מתן ארבע במתן ארבע ינתנו במתן ארבע א] ב) מתן ארבע במתנה אחת ר"א אומר ינתנו במתן ארבע ר' יהושע אומר ינתנו ב במתנה אחת אמר לו רבי אליעזר הרי הוא עובר על בל תגרע אמר ליה ב] רבי יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף א"ל רבי אליעזר לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו א"ל ר' יהושע לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו ועוד א"ר יהושע כשנתת עברת על בל תוסיף ג) ועשית מעשה בידך כשלא נתת עברת על בל תגרע ולא עשית מעשה בידך:

גמ' ד) א"ר אלעזר לא הכשיר ר"א אלא שנים שנים אבל אחד אחד לא מתיב רב דימי ג] וחכמים אומרים אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן ישפך לאמה אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא ה) אסברא לך מאי אחד זוג אחד וצריכא דאי איתמר בהא בהא קא"ר אליעזר משום דאיתעביד ביה כפרתו אבל בהא אימא מודי להו לרבנן ואי איתמר בהא בהא קאמרי רבנן אבל בהא אימא מודו לרבי אליעזר צריכא תנן התם ו) צלוחית שנפלו לתוכה מים כל שהו ד] ר"א אומר יזה שתי הזאות וחכמים ג פוסלין בשלמא רבנן סברי יש בילה ז) והזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות אלא רבי אליעזר מאי קסבר אי קסבר ח) אין בילה כי מזה שתי הזאות מאי הוי דילמא תרוייהו מיא קא מזי אלא קא סבר ט) יש בילה אי ה] קסבר י) אין הזאה צריכה שיעור למה לי שתי הזאות אלא קסבר י) הזאה צריכה שיעור ואי קסבר אין מצטרפין להזאות כי מזה שתי הזאות מאי הוי ואי נמי מצטרפין להזאות מי יימר דמלא ליה שיעורא אמר ריש לקיש לעולם יש ו] בילה והזאה צריכה שיעור והכא במאי עסקינן כגון שנתערבו אחת באחת רבא ז] אמר לעולם יש בילה והזאה ד אין צריכה שיעור וקנסא ח] דקנסו רבנן כי היכי דלא משתרש ליה רב אשי אמר ט] אין בילה יזה שתי הזאות מיתיבי כ) רבי אומר לדברי ר"א ה הזאה כל שהוא מטהרת הזאה אין צריכה שיעור הזאה י] מחצה כשר ומחצה פסול

רש"י

הניתנין במתנה אחת. כגון דם בכור שנתערב בדם מעשר בין בבלול בין בכוסות: **ינתנו במתנה אחת.** קא סלקא דעתך השתא דאמרינן יש בילה וסמכינן עליה שיש במתנה זו משניהם ואם בכוסות יתן מתנה מזה ומתנה מזה: **מתן ארבע במתן ארבע.** כמו דם עולה בדם שלמים או בדם אשם ששניהם טעונין שתי מתנות שהן ארבע ושניהם תחתונים: **מתן ארבע במתן אחת.** כגון דם עולה בבכור שהן יא] תחתונים: **ר' אליעזר אומר ינתנו במתן ארבע.** ורואה יב] המתנות היתירות הניתנות מדם הבכור כאילו הן מים ואין זה בל תוסיף: **במתנה אחת.** משום בל תוסיף וידי עולה יצא ל) דכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר: **ולא עשית מעשה בידך.** ואינו דומה עושה מעשה ליושב ואינו עושה ואיסור בא מאיליו: **גמ' וצריכא.** לפלוגי בתרוייהו ר' אליעזר ורבנן בבעלי מומין איברים באיברים וכוסות בכוסות: **דאי.** אשמעינן באיברים בההיא קאמר ר' אליעזר יקריבו משום דאיתעביד כפרתו בהכשר: **אבל.** גבי כוסות בכוסות יג] דעיקר בקלקול אימא לא: **צלוחית.** של מי חטאת המוקדשין שנפל לתוכה מים דעלמא כל שהוא: **ר' אליעזר אומר יזה שתי הזאות.** הבא להזות מהן על הטמא יזה שתים וטהר: **בשלמא רבנן סברי יש בילה.** כדתנן במתניתין אם לא נמלך ונתן כשר אלמא סמכינן אבילה ואמר יד] לא המתערב בלא מתערב בכולו ואין לך טיפה מזה שלא [יהא] בה מחבירו קצת והכא נמי נהי דיש בילה ויש בכל הזאה מן המים הכשירים טו]: **קסברי הזאה צריכה שיעור.** ואין כאן שיעור שהרי יש בה טז] מן הפסולת ואי משום דמזה שתי הזאות קא סברי אין מצטרפין יז] אותו למלאות השניה שיעור החסר בראשונה: **אלא ר' אליעזר.** דבחדא לא סגיא ליה ובתרתי מכשר: **מאי קסבר אי קסבר אין בילה.** אין סומכין על כך דזימנין דלא מיבליל בכוליה כי מזה שתי הזאות כו': **אלא קסבר יש בילה.** אי איפשר שלא יבלול יח] וסמכינן: **מי יימר דמלא ליה שיעורא.** שמא רוב שתיהן מן השאובין ואין בשתיהן כדי הזאה כשירה: **אמר ריש לקיש לעולם קסבר יש בילה.** כדשמעינן ליה במתניתין והאי דבעי תרתי משום דהזאה צריכה שיעור ומצטרף יט] להזאות. ודקשיא כ] מי יימר דמלא שיעורא: **הכא במאי עסקינן כגון שנתערבו אחת באחת.** שיעור הזאה מזו ושיעור הזאה מזו ונתערבו הילכך כי מזה שתי הזאות על כרחך מלי ליה שיעורא שהרי לא היו מן הפסולין כאן אלא כדי הזאה אחת והוא הזה שתים. ואחת באחת לאו דוקא דאם היו מן הכשירים הרבה כל שכן דכשר כי מזה שתי הזאות דטופיינא דכשירין מהיכא תיתי למיפסל אלא משום פסולין נקט לה. ויש בילה גרס בדריש לקיש דכיון דאמר הזאה צריכה שיעור מאי דוחקיה למימר לר' אליעזר אין בילה לאקשויי מתני' עלה ולאוקמי מתני' בשינויי דחיקא כא] כדלקמן: **רבא אמר לעולם יש בילה והזאה אינה צריכה שיעור.** ושתי הזאות דקאמר לאו למלויי שיעורא אלא קנסא הוא דלא נשתרש כב] שלא ישתכר בנפילה זו להרבות מימיו במים פסולין: **רב אשי אמר כו'.** הגירסא הזו כג] משובשת בספרים ונראה בעיני דהכי גרסינן רב אשי אמר מים כל שהוא תנן ואין בילה יזה שתי הזאות. וסבירא ליה לרב אשי הזאה אין צריכה שיעור כרבא ומיהו קנסא לית ליה הילכך אי הוה ס"ל כד] יש בילה בחדא הוה סגי ליה ושתי הזאות לר' אליעזר משום דקסבר אין בילה הילכך אי מדי חדא שמא אין כאן מן הכשירין כלום אבל כי מדי תרתי אי אפשר דליכא בחדא מינייהו מן הכשירין (כלום) דהא אין כאן מן הפסולין אלא כל שהוא. והיינו טעמא דלא משני בלישנא כה] דנתערבו אחת באחת דאם כן הוי משמע יש שיעור להזאה ואיהו אין צריכה שיעור סבירא ליה להכי דק לישנא דמתני' דקתני כל שהוא דאין לך בהזאות פחותה מכאן ואי אפשר שיהו כל כו] הזאות הללו מן הפסולין ואפילו הן קטנות מאד. ולקמן מותיב ליה ממתני' כז]: **לדברי רבי אליעזר.** דמכשיר בשתי הזאות: **הזאה כל שהוא מטהרת** כח]. דשמא אין אחת כט] מהן הזאה ברורה שלא יהא בה מן הפסולין אלמא ל] סבירא ליה דהזאה כל שהוא מטהרת דהזאה אין צריכה שיעור: **והזאה מחצה כשר ומחצה פסול.** ולא תימא הזאה כל שהוא היא דכשירה ומיהו לא יהיה עמה תערובת פסול אלא אפילו יש בה תערובת פסול מכשר. אלמא טעמא דר' אליעזר דבעי תרתי לאו משום צירוף הוא לצרפו לכשיעור דהא קתני אין צריכה וקשיא לריש לקיש:

תוספות

בשלמא רבנן קסברי יש בילה. פי' אפילו סבירא להו יש בילה מ"מ פסולין דהזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות וה"נ ה"מ למימר אין בילה ואין הזאה צריכה שיעור וכגון שנפלו מים בצלוחית כשיעור מי חטאת ובקונטרס פירש דרבנן סברי יש בילה כדתנן מתני' אם לא] נמלך ונתן כשר אלמא סמכינן אבילה ואמרינן לא המתערב בלא מתערב בכולן לב] ואין לך טיפה מזה שלא יהא [בה] מחבירו קצת וקשה אם כן מאי מספקא ליה לרבי אליעזר לידי' נמי נידוק ממתניתין דיש בילה דהא מכשר לכתחילה אלא על כרחין ממתניתין ליכא למידק דדילמא בעליונים לג] רובא מכשר רבי אליעזר וכגון שנתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד כדמוקי לקמן לרבנן נמי אם לא נמלך ונתן כשר היינו דמים העליונים מיהו לקמן מוכיח יש בילה מדקתני לד] והתחתונים עלו לו:

אמר ריש לקיש לעולם קסבר יש בילה והזאה צריכה שיעור ומצטרפין להזאות. פי' בקונט' יש בילה גרסינן בריש לה] לקיש דכיון דאמר הזאה צריכה שיעור מאי דוחקיה למימר דלרבי אליעזר אין בילה לאקשויי מתניתין ולאוקמי מתניתין בשינויי דחיקי כדלקמן ועוד יש לדקדק אי אין בילה למה ליה למימר צריכה שיעור אפי' אין צריכה שיעור נמי:

כגון שנתערב אחת באחת. הקשה ה"ר חיים דביומא (דף יד.) ובנדה [פ"א] (דף ט.) אמר' אפי' למ"ד אין הזאה צריכה שיעור ה"מ אגבא דגברא אבל במנא צריכה שיעור וא"כ כשנתן אחת באחת והזה הזאה ראשונה ליכא בשניה שיעור במנא לו] ותירץ כיון דבתחילת הזאה ראשונה שהיא תחילת טהרתו איכא שיעורא במנא אין בכך כלום שהזאה ראשונה מצטרפת להזאה שניה וכי האי גוונא אמרינן גבי נטילת ידים (חולין דף קז.) דמרביעית נוטלין שנים ובחצי רביעית אין אחד נוטל ועוד י"ל דאחת באחת לאו דוקא כדפי' בקונטרס דאם היה מן הכשירין הרבה כל שכן דכשר דכי מזה שתי הזאות דטופיינא דכשירין מהיכא תיתי למיפסל אלא משום פסולין נקט לה: **רב אשי אמר כל שהוא תנן.** ואין בילה וסבר הזאה אין צריכה שיעור ואי יהיב חדא דילמא מן הפסולין הן אבל כי יהיב תרתי אי אפשר דליכא מן הכשירין וקשה דלמא כל שהוא דליכא שיעור הזאה והזאה צריכה שיעור ומצטרפת וסבר יש בילה דהשתא בין שתי הזאות על כרחך איכא שיעור הזאה מן הכשירין לדבריו לז] נמי היאך יוכל להיות שלא יוכלו לחלוק הכל שהו לשתים. ברו"ך:

עין משפט נר מצוה

סג א ב מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יא:
סד ג מיי' פ"ט מהלכות פרה אדומה הלכה ח:
ד מיי' פי"ב שם הלכה א:
סה ה מיי' פ"ט שם הלכה ח:

מוסף רש"י

הניתנין במתנה אחת. כגון דם הבכור שנתערב בדם בכור חבירו או בדם מעשר (ר"ה כח:) ינתנו במתנה אחת. ועולה אותה מתנה לזה ולזה (עירובין ק.), והרי יש בה משניהן ועולה לשניהן: מתן ארבע במתן ארבע. שלמים ואשם ועולה ותודה (ר"ה שם). או: דם חטאת זו נשפך לדם חטאת זו ינתנו ד' מתנות ועולה לזו ולזו: ר"א אומר ינתנו במתן ארבע. דקסבר קום עשה מצוה עדיף, אע"ג דבהאי מצוה איכא לך עבירה, דעבר אבל תגרע אבל תוסיף, אתי עשה דמעלות, דכתיב ונתן על קרנות, ודחי בל תוסיף: ר' יהושע אומר ינתנו במתנה אחת. כיון דקי"ל כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר, הלכך [illegible] לכתחילה ולא עברינן אבל תוסיף, ואי משום בל תגרע [illegible] מוטב שיעקר בל תגרע [illegible] ואינו עוקר הלאו בידים, ומעבור על בל תוסיף שהוא עוקרו בידים (עירובין שם). אלא שנים שנים. [illegible] (לעיל עה:). לדברי ר"א כו' הזאה אין צריכה שיעור. [illegible] (יומא יד.). [illegible] (לעיל עה.).

ליקוטים

הניתנין במתנה א' שנתערבו בניתנין במתנה אחת. לא משמע לן שום רבותא בהך רישא אלא מפרש ואזיל עד דאתי לפלוגתייהו דר' אליעזר ור' יהושע. [illegible] (תוס' רא"ש עירובין ק.). מתן ד' במתן ד'. [illegible] (מאירי ר"ה כח:). ר"א אומר ינתנו במתן ארבע. [illegible] (תוס' רא"ש עירובין ק.).

שינויי נוסחאות

א] בכי"מ נוסף מתן אחת במתן ארבע וע' ר"מ פסוה"מ פי"ב הי"א ורש"י לקמן פא ע"א ד"ה וכ"ת (דק"ס). וע"ע תוס' לעיל עו ע"ב ד"ה ואי: ב] ל"ל לו (*ש"מ): ג] בכתה"י רב ירמיה. וכ"ה לעיל עז ע"ב וע"ש בש"נ אות ה': ד] ל"ל שהן. וכן ברש"י (*ש"מ): ה] ל"ל ואי (*ש"מ): ו] גי' כי"ל לעולם אין בילה. וע' רש"י ותוס': ז] גי' הר"ש רפ"ט דפרה רבה. וע' רש"ק בדף לג ע"א (גליון). וכ"ג רש"י בכי"פ: ח] וקנסא הוא דקנסו (*ש"מ): ט] גי' כי"ל רב אשי אמר מים כל שהוא תנן ואין בילה ומשום שאין בילה יזה: י] ל"ל והזאה (*ש"מ): יא] ל"ל ששניהם (*ש"מ): יב] ורואה אני את המתנות (*ש"מ): יג] בכוסות שנתערבו קודם כפרה דעיקר כפרה בקלקול כצ"ל (ש"מ): יד] ואמרינן (*צ"ק): טו] הכשירים קסברי כו' הד"א (שמכ"י וצ"ק): טז] בהן מן הפסולות (כתה"י): יז] ל"ל מצרפין (ש"מ): יח] ל"ל יבלל בכולו וסמכינן עלה (כי"י וש"מ): יט] ומצרפין (ש"מ): כ] ודקשיא לך (*ש"מ): כא] דחיקי (ש"מ): כב] ל"ל נשתרש ליה (*ש"מ): כג] תיבת הזו נמחק (ש"מ): כד] ס"ל לר' אליעזר יש בילה (*ש"מ): כה] ל"ל כלישנא (שמכ"י וצ"ק): כו] ל"ל שתי הזאות (*ש"מ): כז] בש"מ נוסף ור"ל לא דייק לישנא דכל שהן לרבי אליעזר דמוקי לה שנתערב שעור הזאה ממים פסולין ונקט כל שהן משום רבנן (ע"כ גם בכתה"י בקירוב לשון) אבל לרבא דייק שפיר כל שהן דלא נתערב רק כל שהוא ויש בילה והזאה אין צריכה שיעור, קנס קנסו רבנן: כח] נ"א מטהרת ולא תימא דטעמא דאין אחד מהן וכו' מן הפסולין אלא ס"ל [illegible]

שיטה מקובצת

ר"א אומר ינתנו במתן ד'. [illegible] לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו. [illegible] בשלמא [illegible] יש בילה והזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות. [illegible]

מסורת הש"ס

א) עירובין ק. ר"ה כח: ירוש' עירובין פ"י ה"ד, פסחים פ"ג ה"ג, ב) ע' תו' בכורות סא. ד"ה והא (בסופו), ג) עי' ירוש' שם ושם, ד) לעיל עד. עז:, ה) [לעיל עז:] וש"נ, ו) פרה פ"ט מ"א, ז) לקמן לג. יומא יד. נדה ט., ח) [ר"ה יג:], ט) עי' ירוש' דמאי פ"ה ה"ד, תרומות פ"ד ה"ז, מע"ש פ"ב ה"ג, י) ירוש' יומא פ"ה ה"ד ע"ש, כ) לעיל עה. תוספ' פרה (פ"ח) פ"ט ה"ג, ל) לעיל לו וש"נ.

[illegible]